

Sygn. akt I UK 474/15

POSTANOWIENIE

Dnia 18 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania W. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 23 czerwca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 czerwca 2015 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację W. K. od wyroku z dnia 24 września 2014 r., którym Sąd Okręgowy w P. oddalił odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. odmawiający prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj.: 1) § 2 ust. 1 w związku § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (dalej jako rozporządzenie) w związku z pkt 12 działu XIV wykazu A oraz pkt 83 działu III wykazu A, stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia, polegające na przyjęciu, że „wykonywanie prac przygotowujących do wykonywania prac ściśle określonych w załączniku do rozporządzenia, wykonywanie prac pozostających w

normalnym związku z zakresem obowiązków pracowniczych, a także wykonywanie prac nieuznanych za szkodliwe, nie pozbawia takiego charakteru pracy podstawowej, zwłaszcza, gdy stopień narażenia na czynniki szkodliwe pozostaje ten sam, powoduje, że praca ta traciła przymiot pracy wykonywanej w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu”; 2) § 2 ust. 1 w związku § 4 ust. 1 rozporządzenia w związku z pkt 14 działu XIV wykazu A oraz pkt 16 działu XIV wykazu A, stanowiących załącznik do rozporządzenia, polegające na przyjęciu, że wykonywanie pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze „stale i w pełnym wymiarze czasu pracy” wyklucza możliwość sporadycznego wykonywania drobnych prac, które nie zostały wymienione w załączniku do rozporządzenia, wyklucza wykonywanie prac przygotowujących do wykonywania prac ściśle określonych w załączniku do rozporządzenia, a także wyklucza możliwość wykonywania prac immamentnie powiązanych z wykonywaniem prac ściśle określonych w załączniku do rozporządzenia, w których jako podstawowe są wykonywane prace uznane za szkodliwe dla zdrowia lub uciążliwe, a także powoduje, że uboczne wykonywanie prac nieuznanych za szkodliwe, pozbawia takiego charakteru pracy podstawowej, zwłaszcza, gdy stopień narażenia na czynniki szkodliwe pozostaje ten sam.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie jego odwołania i apelacji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono:

I. potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, tj.: 1) § 2 ust. 1 w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia w związku z pkt 12 działu XIV wykazu A oraz pkt 83 działu III wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia, w zakresie odpowiedzi na pytania czy w ramach wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze „stale i w pełnym wymiarze czasu pracy”: a) wykluczone zostaje na gruncie stosowania tych przepisów wykonywanie prac przygotowujących do wykonywania prac ściśle określonych w załączniku do rozporządzenia; b) wykluczone zostaje spośród prac

określonych w załączniku do rozporządzenia wykonywanie prac pozostających w normalnym związku z zakresem obowiązków pracowniczych; c) uboczne wykonywanie prac nieuznanych za szkodliwe, nie pozbawia takiego charakteru pracy podstawowej, zwłaszcza, gdy stopień narażenia na czynniki szkodliwe pozostaje ten sam; 2) § 2 ust. 1 w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia w związku z pkt 14 działu XIV wykazu A oraz pkt 16 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia, w zakresie odpowiedzi na pytania, czy wykonywanie pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze „stale i w pełnym wymiarze czasu pracy”: a) wyklucza możliwość sporadycznego wykonywania drobnych prac, które nie zostały wymienione w załączniku do rozporządzenia; b) wyklucza na gruncie stosowania powołanych przepisów wykonywanie prac przygotowujących do wykonywania prac ściśle określonych w załączniku do rozporządzenia; c) wyklucza możliwość wykonywania prac immamentnie powiązanych z wykonywaniem prac ściśle określonych w załączniku do rozporządzenia, w których jako podstawowe są wykonywane prace uznane za szkodliwe dla zdrowia lub uciążliwe; d) uboczne wykonywanie prac nieuznanych za szkodliwe, nie pozbawia takiego charakteru pracy podstawowej, zwłaszcza, gdy stopień narażenia na czynniki szkodliwe pozostaje ten sam; II. oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej, „albowiem Sąd Apelacyjny w zaskarżonym orzeczeniu kwestionując spełnienie przez wnioskodawcę wymogu udowodnienia 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskazał, iż skarżący nie udowodnił, że jego okres zatrudnienia w [x] Przedsiębiorstwie Instalacji Przemysłowych, Przedsiębiorstwie Budownictwa Komunalnego, a także P. stanowił pracę wykonywaną w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Przy dokonywaniu zaś prawidłowej wykładni przepisów dotyczących wykonywania pracy w warunkach szczególnych (...) „stale i w pełnym wymiarze czasu pracy” zasadnym będzie uznanie, iż skarżący spełnia wszystkie określone przez ustawodawcę przesłanki do przyznania (...) prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Z kolei z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że

skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Po pierwsze, wypełnienie obowiązku przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, nie może być zastąpione przez ograniczenie się do sformułowania samych pytań, jak w istocie czyni to skarżący, ale konieczne

jest przeprowadzenie wyводу jurydycznego w zakresie wykazania, jak, w ocenie skarżącego, przepisy te powinny być rozumiane (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, LEX nr 1212045; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 15 lutego 2012 r., I PK 130/11, LEX nr 1215258; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 451/13, LEX nr 1486974). Skarżący wskazuje na rozbieżności w orzeczeniach Sądu Najwyższego, z jednej strony - z dnia 7 lutego 2012 r., I UK 227/11 i z dnia 3 października 2008 r., II UK 133/08 oraz z drugiej strony - z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09; z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07; z dnia 22 kwietnia 2009 r., II UK 33/08 i z dnia 18 października 2011 r., III UK 17/11, nie wykazując, na czym rozbieżności te miałyby polegać. Należy stwierdzić, że w stanowiskach wyrażonych w powołanych orzeczeniach nie ma żadnej rozbieżności. W tych pierwszych podkreśla się bowiem podstawową zasadę, że nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Z kolei wyroki z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08 oraz z dnia 18 października 2011 r., III UK 17/11 dotyczą pojęcia wykonywania stale i w pełnym wymiarze czasu pracy związanej z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym (poz. 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia), której skarżący nie wykonywał. W wyroku z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07 stwierdzono, że okres pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze w szczególnych warunkach w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia może obejmować również czas krótkotrwałych, koniecznych szkoleń pracownika, zwłaszcza wstępnych, zaś w wyroku z dnia 22 kwietnia 2009 r., II UK 333/08 wyrażono pogląd, że incydentalne wykonywanie przez spawacza niektórych prac ślusarskich w tym samym szkodliwym środowisku pracy i to na wyraźne polecenie przełożonych, nie wyklucza zaliczenia tego zatrudnienia do stażu pracy w szczególnych warunkach wymaganego do przyznania emerytury w niższym wieku

emerytalnym. Żadna z tych sytuacji nie wystąpiła w stanie faktycznym sprawy, w której wniesiona została rozpoznawana skarga kasacyjna.

Po drugie, skarżący nie tylko nie wykazuje występowania przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, ale ograniczając się do powołania art. 184 ustawy emerytalnej, nie wskazuje przepisów, których obrazę zarzucono w podstawach kasacyjnych i których naruszenie przez Sąd odwoławczy miałoby wprost stanowić o wadliwości zaskarżonego wyroku. Uchodzi przy tym uwagi skarżącego, że nie jest możliwe jednoczesne wykazywanie, że w sprawie występuje potrzeba wykładni określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne wątpliwości, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, LEX nr 1770903).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.